

Klimatkontrakt 2030

Mellan Uppsala kommun och myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket,
Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

VERSION 2022

Innehåll

1. Syftet med Klimatkontrakt 2030	4
2. Parter	4
3. Kommunens åtaganden	4
3.1. Kommunens klimatmål.....	4
3.2. Strategi.....	6
3.3. Organisation och ledning.....	7
3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare.....	9
3.5. Klimatinvesteringsplan.....	11
3.6. Digitalt stöd för genomförandet.....	12
3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner.....	12
3.8. Klimatanpassning.....	13
3.9. Klimatsmart mobilitet.....	14
3.10. Rapportering och uppföljning.....	15
4. Viable Cities åtaganden	16
4.1. Bättre regler.....	16
4.2. Innovationer.....	17
4.3. Samordnad finansiering.....	17
4.4. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer.....	17
5. Myndigheternas åtaganden	17
5.1. Lärande arbetssätt för policyutveckling.....	18
5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling.....	18
5.3. Samordnad finansiering.....	19
5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer.....	19
6. Strategiska utvecklingsprojekt 2023	20
6.1. Systemdemonstration.....	20

6.2. Konkurrenskraft och finansiering.....	21
6.3. Medborgarengagemang.....	21
6.4. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt.....	22
7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering.....	22
7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen.....	22
7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen.....	24
7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities.....	24
7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna.....	26
8. Kontraktet.....	28
Klimatkontrakt 2030.....	29
Bilaga 1 – länkar till dokument.....	30

1. Syftet med Klimatkontrakt 2030

Syftet med detta Klimatkontrakt är att öka tempot i klimatomställningen i städer inom ramen för Agenda 2030 och samtidigt bidra till återhämtningen i svensk ekonomi i kölvattnet av corona-pandemin. Klimatkontraktet uttalar parternas avsikt att höja ambitionen inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning. Klimatkontraktet ger även Sverige och svenska städer goda förutsättningar att vara internationella föregångare i städers klimatomställning. Detta ska uppnås genom ömsesidiga och långsiktiga åtaganden om insatser från de undertecknande statliga myndigheternas, innovationsprogrammet Viable Cities och kommunens sida enligt följande.

2. Parter

Parter i Klimatkontrakt 2030 är:

- Uppsala kommun.
- Myndigheterna: Statens Energimyndighet (Energimyndigheten), Verket för innovationssystem (Vinnova), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Tillväxtverket, Trafikverket och Naturvårdsverket.
- Strategiska innovationsprogrammet Viable Cities.¹

3. Kommunens åtaganden

3.1. Kommunens klimatmål

FN:s 17 globala hållbarhetsmål och Agenda 2030 lägger fast kursen för Uppsalas arbete för att uppnå en smart och hållbar tillväxt för alla. Målen i Agenda 2030 är integrerade i kommunfullmäktiges inriktningsmål som styr den kommunala verksamheten och strävar mot att skapa en gemensam riktning och förändring i hela den kommunala verksamheten.

Uppsalas klimatmål är ett klimatneutralt Uppsala 2030 för ett klimatpositivt Uppsala senast 2050. Målet antogs i kommunfullmäktige 2015 och innebär att Uppsala ska vara en klimatneutral välfärdskommun och en regional, nationell och internationell nod för klimatomställning. Klimatomställningen ska ske i samklang med Agenda 2030s övergripande princip Ingen ska lämnas utanför ².

¹ Viable Cities är ett strategiskt innovationsprogram som finansieras av Energimyndigheten, Vinnova och Formas. Programmet har en löptid från 2017 till 2030 och har cirka 130 medlemmar, Vårdorganisation är KTH.

² Miljö- och klimatprogram. Antaget av Uppsala kommunfullmäktige 24 februari 2014 och reviderat av kommunfullmäktige den 30 maj 2022.

Klimatneutralt Uppsala 2030 innebär att:

- Växthusgasutsläppen³ ska minska i den takt som krävs för att ligga i linje med Parisavtalets åtagande för att nå målet om högst 1,5 graders uppvärmning. Minskningen i Uppsala ska vara 10–14 procent per år.
- De totala växthusgasutsläppen i kommungeografin får maximalt uppgå till 28 procent av utsläppen 2020⁴ eller 285 kiloton CO₂e år 2030.
- Nettonollutsläpp ska åstadkommas senast år 2030. Det betyder att upptag av växthusgaser (negativa utsläpp) ska uppgå till minst samma mängd som kvarvarande utsläpp efter den årliga utsläppsminskningen på 10 till 14 procent inom kommunen. Negativa utsläpp kan inte ersätta utsläppsminskningar utan är verktyg för klimatneutralitet och klimatpositivitet.

Klimatpositivt Uppsala innebär att:

- växthusgasutsläppen inom kommungeografin fortsätter att minska i linje med koldioxidbudgeten även efter uppnådd klimatneutralitet
- negativa utsläpp inom kommungeografin behålls så att de överstiger kvarvarande växthusgasutsläpp
- även klimatpåverkan från Uppsalabornas konsumtion ingår i mål, åtgärdsarbete och uppföljning⁵.
- I Miljö och klimatprogrammet finns en koldioxidbudget för Uppsalas geografiska område som innebär att:
- Utsläppsutrymmet utgörs av de totala växthusgasutsläppen under 2021–2100. Det innebär 6 798 kiloton CO₂e utifrån en genomsnittlig utsläppsminskningstakt på 12 procent per år relativt föregående år⁶

³ De utsläpp som avses är Uppsalas klimatpåverkan från el- och värmeanvändning, transporter, jordbruk och industriprocesser och Uppsalabornas långväga resande. Utsläpp från byggnation och anläggning ingår inte i dagsläget, men är en prioriterad fråga under utveckling.

⁴ Baserat på ett normaliserat värde om 1 068 kiloton CO₂e år 2020 och en genomsnittlig utsläppsminskningstakt på 12 procent per år under 2021–2030. Jämfört med 1990 ska utsläppen år 2030 ha minskat med 80 procent.

⁵ De delar av klimatpåverkan från Uppsalabornas konsumtion som i dag följs utgår från nationella data. Målet är att uppföljningen ska utgå från lokala data.

⁶ Utsläppsutrymmet avser faktiska utsläpp och kan inte kompenseras med negativa utsläpp. Koldioxidbudgeten är baserad på ett normaliserat värde år 2020 och innefattar alla växthusgasutsläpp i den kommungeografiska utsläppsuppföljningen. Uppsala kommun inkluderar även alla metan- och lustgasutsläpp som ingår i klimatuppföljningen till skillnad från koldioxidbudgetar som är framtagna enligt metodiken som Tyndall centre och Uppsala universitet använder.

- Utsläppsutrymmet får inte överskridas. Om utsläppen är för höga ett år måste utsläppsminskningen kompenseras genom att vara större följande år.

3.2. Strategi

I yttrandeversionen av Mål och budget 2023 med plan för 2024–2025 ⁷ finns en tydlig ambition om att Uppsala ska vara världsledande i miljö- och klimatomställningen. Takten i klimatomställningen ska öka så att minskningen av växthusgasutsläpp i Uppsala från 2021 ska vara 10–14 % per år fram till 2030. Kommunen ska verka för lägre påverkan bland Uppsalas alla invånare och företag genom samhällsplanering och gemensamt åtgärdsarbete med samhällets aktörer samt genom att uppmuntra invånarnas engagemang. I Mål och budget fastslås också att Uppsala kommun ska satsa på energiförsörjning och utveckling som främjar ett klimatpositivt samhälle, med särskilt fokus på utbyggnad av solenergi och hållbara transporter.

Klimatarbetet i kommunens verksamheter kan sammanfattas i följande principer ⁸:

- Nödvändiga klimatmål för Uppsala som samhälle i linje med vetenskapen.
- Utbyggnad av samverkansplattformar med aktörer inom alla samhällssektorer.
- Varje verksamhet inom kommunkoncernen har ansvar för klimatomställningen inom sitt verksamhetsområde.
- Mobilisering av kommunens invånare och näringsliv för ett gemensamt ägarskap för omställningen.
- Fokus på systemförändringar och kommunens roll för systemskiften.

Uppsalas strategiska klimatarbete

Uppsala har i dag en klimatpåverkan som är flera gånger större än vad som är hållbart ur ett globalt perspektiv och mer behöver göras för att nå målen om klimatneutralt Uppsala 2030 och klimatpositivt senast 2050. Som ett verktyg för att öka takten i omställningen ska Uppsala kommun bland annat aktivera en koldioxidbudget för den egna verksamheten, och för kommunen som geografiskt område, i syfte att löpande kunna följa upp och vidta åtgärder som minskar kommunens påverkan.

Uppsala kommun kan inte genomföra omställningen ensam. Gemensamt åtgärdsarbete för att säkerställa klimatdriven verksamhetsutveckling behöver utföras via breda samarbeten med samhällets aktörer. Samtidigt har Uppsala kommun en särskild roll att skapa förutsättningar för alla invånare, verksamheter och företags möjlighet att ställa om till det nya, attraktiva, klimatomställda livet.

⁷ Dokumentet beslutas av Kommunfullmäktige den 13–14 december 2022.

⁸ De är en kondensering av bärande förhållnings- och arbetssätt i Policy för hållbar utveckling, Miljö- och klimatprogram samt Energiprogram.

Uppsala har en hög utvecklingstakt, snabb befolkningsökning och en expanderande arbetsmarknad. Den höga utvecklingstakten i kommunen ställer stora krav på en ansvarsfull och tydligt prioriterad utveckling som leder till socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbara lösningar, men erbjuder även möjligheter till förbättringar. Framväxten av de två stadsdelarna Rosendal och Ulleråker är två exempel på hur Uppsala försöker tackla utmaningen med en stor expansion samtidigt som klimatpåverkan måste minska. Inom ramen för Fossilfritt Sveriges klimatledarprogram har Uppsala kommun satt som mål att stadsdelarna ska bli klimatpositiva, vilket bland annat ska ske genom att möjliggöra för ett attraktivt fossilfritt liv för invånarna, tydlig kravställning i markanvisning, och inlagring av koldioxid. Utgångspunkten är att erfarenheterna från stadsdelarna sedan används i kommande stadsutvecklingsprojekt i Uppsala och fungera som förebild för hållbart byggande.

Det lokala arbetet mot målet om en klimatneutral välfärdskommun till 2030 innebär stora satsningar på förnybar energiförsörjning, på att ställa klimatkrav vid upphandling och inköp, fortsatt utbyggnad av solenergi, kretsloppslösningar, utfasning av fossila plaster, ekologiskt hållbart jordbruk och att säkra ett hållbart och klimatanpassat byggande. Utsläppen från trafik är av särskild prioritet där Uppsala kommun fortsätter att bygga ut fler laddstationer samt gång- och cykelvägar. Minskad genomfartstrafik i stadsmiljön ger både en bättre luftkvalitet, ökad tillgänglighet och lägre klimatutsläpp.

En stor utmaning för att nå utsläppsmålen är att minska den negativa klimatpåverkan av konsumtion och långväga resande. Nya innovativa sätt att öka återbrukandet i samhället behöver utvecklas. Uppsala blev 2022 utvald till att bli pilotstad inom EU-kommissionens initiativ Cirkulära städer och regioner. Initiativet syftar till att stödja de utvalda pilotområdena att implementera cirkulära systemlösningar.

3.3. Organisation och ledning

Uppsala kommun visar idag ett tydligt klimatledarskap. För att accelerera klimatomställningen i den omfattning som krävs behöver kommunen utveckla förutsättningar för systemskiften inom den egna organisationen och i samhället. Kraftfulla åtgärder och en stärkt kapacitet för omställning krävs för att kommunens mål om att minska utsläppen med 10–14 % per år ska nås. Långsiktiga och övergripande klimatmål behöver brytas ned och tydligare integreras i ordinarie, övergripande processer för att på ett effektivt och ändamålsenligt sätt fungera styrande i kommunens verksamheter. En koldioxidbudget ska därför implementeras genom ett systematiskt arbetssätt, en bred samverkan och en organisation som stödjer genomförandet.

Kommunstyrelsen har ansvar för samordning och utveckling av det strategiska klimatarbetet och för uppföljning av klimatarbetet i Uppsala. Den huvudsakliga styrningen sker genom kommunfullmäktiges Mål och budget, Policy för hållbar utveckling, Miljö- och klimatprogram samt Energiprogram med flera. Kommunstyrelsen leder

även kommunens översiktliga planering där miljö- och klimatmål har en framskjuten plats i kommande utveckling av kommunen. I dessa styrdokument läggs ramarna för de handlingsplaner och åtgärder som ska leda fram till att målen nås. Samtliga nämnder och förvaltningar har ansvar för att integrera klimatfrågorna i beslut och processer och minska verksamhetens klimatutsläpp.

Uppsala ser vikten av att leda klimatarbetet i samverkan och skapa förutsättningar för att mobilisera företag, organisationer och invånare i klimatomställning. För att accelerera Uppsalas klimatomställning i den omfattning som behövs är näringslivets insatser av största vikt. Uppsala Klimatprotokoll är en central plattform för samverkan med näringslivet för omställning. Att driva klimatomställning i näringslivet via kravställning inom upphandling är också ett strategiskt verktyg för mobiliseringen, och kommunen har därför utvecklat ett systematiskt arbetssätt för detta.

Med två universitet, en världsledande företagsinkubator, produktionsindustri och kunskapsintensiva näringar, välutbildad befolkning samt stora bostads- och infrastruktursatsningar, är förutsättningarna för en bred samverkan mycket god. Flera framgångsrika samarbeten och plattformar för samarbeten pågår och utvecklas, till exempel Uppsala Klimatprotokoll, Uppsala Innovation Centre (UIC), Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle (STUNS) samt samverkan med flera civilsamhällesorganisationer. Uppsala deltar också i en rad nationella och internationella samverkansplattformar såsom Viable Cities, Fossilfritt Sverige, Klimatkommunerna, Ignite Public, EuroCities och Borgmästaravtalet.

Behovet av mer radikala förändringar för att möta klimatutmaningarna ställer krav på större systemförändringar och nya sätt att leda och arbeta. Förmågan att ställa om, hitta nya lösningar och använda tekniska lösningar är helt avgörande för att nå målet om en klimatneutral välfärdskommun. Kommunens innovationsarbete drivs för att hitta, genomföra och skala upp lösningar på samhällsutmaningar inom bland annat klimat, energi och miljö där det kommunala kärnuppdraget förenas med en offensiv närings- och jobbpolitik. För att skapa ett smart och hållbart Uppsala behöver innovationskraften öka i hela organisationen och idéer från medarbetare förädlas och testas, vilket kräver resurser för utveckling och implementering. Kommunkoncernens verksamhetsplanering och uppföljning ska utvecklas som ett verktyg att följa verksamheternas förbättringsarbete och utvecklingsinitiativ och möjliggöra för politiska prioriteringar. Genom Innovationslabbet, kommunens digitala och fysiska mötesplats för externa och interna personer som vill samskapa lösningar utifrån verkliga behov, finns stöd i form av bland annat coaching, utbildning och faciliteringsstöd.

När Uppsala växer är minskad klimatpåverkan från bygg och anläggning en central fråga för Uppsalas utveckling. Klimatpositiva stadsdelar ska utvecklas i bland annat Rosendal och Ulleråker. Samtidigt utvecklas samhällsbyggnadsprocessen för minskad klimatpåverkan i samtliga nybyggnadsprojekt, till exempel genom att krav på utredning av klimatpåverkan i detaljplaneprocessen och nya arbetssätt för lägre

växthusgasutsläpp i anläggningsprojekt.

Kommunen avser att:

- Aktivera en koldioxidbudget som verktyg för att säkerställa tillräckliga åtgärder för att växthusgasutsläppen ska minska med 10–14 procent per år till 2030 för att nå målen om Klimatneutralt Uppsala 2030 för klimatpositivt Uppsala senast 2050. Koldioxidbudgeten ska tillämpas för att minska de kommunala verksamheternas egen klimatpåverkan och löpande följa upp takten i utsläppsminskningar i kommunen som geografiskt område.
- ytterligare utveckla indikatorer och uppföljningssystem för att mäta och öka måluppfyllelse mot målet om Klimatneutralt Uppsala 2030 för klimatpositivt Uppsala senast 2050, inklusive indikatorer för indirekta utsläpp.
- stärka kommunkoncernens förmåga och förutsättning att leda arbetet med systemförändringar och systemskiften tillsammans med innovationsstödjandesystemet och näringslivet.
- utreda förutsättningar för minskade växthusgasutsläpp från byggmaterial och vidareutveckla samhällsbyggnadsprocessen för att minska klimatpåverkan från bygg och anläggning.
- utöka och systematisera uppföljningen av hållbarhetskrav i upphandling samt utöka arbetet med att genom upphandling främja ett hållbart resursflöde och öka återbruk och återvinning inom kommunens verksamhet.
- genomföra en miljöspendanalys som underlag som förenklar prioriteringar av upphandlingar och beslutsunderlag.

3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare

Uppsalas invånare, organisationer och företag är avgörande för att nå Uppsalas klimatmål. Kommunen kommer därför fortsätta att utveckla nätverk och mötesplatser där engagemanget hos invånare, näringsliv, akademi och civilsamhället kan mobiliseras och tas till vara.

Kommunens pågående arbetet med att öka medborgarengagemanget i klimatfrågorna syftar till ett gemensamt ägarskap, att vägleda till klimatsmarta val och skapa en bättre förståelse för politiska prioriteringar för minskad klimatpåverkan. Bland annat testas nya sätt att genomföra medborgardialoger med fokus på behovet av klimatomställning och målet om ett hållbart samhälle. Arbetet, som finansieras av Vinnova, genomförs i samband med revidering av kommunens översiktsplan och frågeställningen "vad är ett gott liv?".

Uppsalas klimatarbete kan även tydligare vävas samman med kommunens bredare näringslivsfrämjande arbete i syfte att minska företagens klimatpåverkan och stärka

företagens möjligheter att vara konkurrenskraftiga i ett framtida hållbart samhälle. Genom samverkan med bland andra STUNS, UIC och Ignite Public samt stadens båda lärosäten Uppsala universitet och Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), finns god institutionell infrastruktur för innovation.

Uppsala kommun verkar sedan 2010 inom samverkansplattformen Uppsala klimatprotokoll, som inkluderar representanter för näringsliv, akademien, offentlig verksamhet och civilsamhället. Medlemskap i klimatprotokollet innebär att man som deltagande organisation tar klimatledarskap med ambitionen att minska sina klimatutsläpp i linje med Parisavtalet. Bland annat sker ett systematiskt klimatarbete och antagande av olika klimatutmaningar. Senaste perioden (2018–2021) minskade medlemmarnas gemensamma utsläpp med 26%. För den nuvarande programperioden är den gemensamma målsättningen att från 2020 till 2030 minska utsläppen med 14 % per år. Målsättningen baseras på teorin om koldioxidbudget, vilket innebär att procentsatsen justeras årligen beroende på föregående års resultat. Precis som på nationell nivå ökade medlemmarnas gemensamma utsläpp 2021 jämfört med 2020, vilket innebär att större utsläppsminskningar krävs för kommande år. För att vända utvecklingen och bredda deltagandet genomgår Uppsala klimatprotokoll nu en verksamhets- och organisationsutveckling för att möjliggöra snabbare och större klimatnytta. Uppsala kommun förstärker även sin medverkan i klimatprotokollets verksamhet, särskilt vad gäller samverkan kring upphandling samt byggnation och anläggning.

Kommunen avser att:

- utveckla arbetet för att mobilisera kommunens invånare och civilsamhället för ett gemensamt ägarskap för klimatomställningen genom att bland annat stärka kommunens förutsättningar för dialoger och delaktighet kring tidiga skeden av samhällsbyggandet som ett led i att bygga ett hållbart samhälle.
- utveckla arbetet med medborgarbudget i staden och landsbygderna för att stärka invånarnas delaktighet i utvecklingen av sitt närområde.
- utveckla arbetet med att stödja och engagera fler företag i kommunen för att främja klimatdriven affärsutveckling. I det ingår att inkludera tillväxtpotentialen i klimatomställningen i arbetet med näringslivsutveckling och att stimulera till cirkulära affärsidéer och -modeller.
- använda offentlig upphandling och markanvisning som ett strategiskt verktyg för att driva på marknadsutvecklingen genom bland annat att ställa krav på stegvis upptrappning av klimatambitioner samt ingående samarbetsmodeller. Kommunen avser också att ta fram och samarbeta kring gemensamma kravförslag inom bland annat cirkularitet och klimatpåverkan från bygg- och anläggningsprojekt internt i kommunkoncernen samt med aktörer i branschen och inom Uppsala Klimatprotokoll.

- fortsätta utvecklingen av branschdialoger med tema hållbarhet och innovation. Pilotbranscher 2021 och 2022 har varit bygg och anläggning samt IT.

Kommunen avser att inom Uppsala klimatprotokoll:

- medverka till att öka takten i klimatarbetet genom att gå från erfarenhetsutbyte till gemensamt åtgärdsarbete.
- bidra till att befästa klimatdriven affärs- och verksamhetsutveckling som den tydliga inriktningen framåt i Uppsala.

3.5. Klimatinvesteringsplan

En hållbar ekonomi innebär att kostnaderna inte överstiger intäkterna och att kostnaderna inte överförs på kommande generationer. Klimatomställningen kommer att kräva betydande resurser, både i form av nya investeringar och i form av nya arbetssätt som leder investeringar och verksamhetsutveckling i riktning mot kraftigt minskade utsläpp och kolinbidning. För att förverkliga kommunens klimatmål behöver arbetet kring investeringar och finansieringar stärkas. Arbetet innefattar att systematiskt identifiera behov av investeringar ur klimatsynpunkt och att investeringar som genomförs bidrar till att nå klimatmålen, men även att utveckla hållbara investeringsformer och identifiera nyckelaktörer för investeringar. Kommunen behöver också säkerställa en ändamålsenlig och resurseffektiv hushållning av tillgängliga medel samt underlätta för privata investeringar i klimatomställningen.

Klimatinvesteringar genererar samhällsekonomiska nyttor som ger vinster eller kostnadsbesparingar hos många olika aktörer. Det saknas former för dialog kring att gemensamt investera medel eller fördela kostnader i sådana projekt med hänsyn till var vinster och kostnadsbesparingarna uppstår, vilket gör att potentiella synergieffekter inte kan tillvaratas på ett systematiskt sätt.

Uppsala utvecklar ett ramverk för hållbarhetslänkade obligationer för att finansiera kommande investeringar på ett mer hållbart sätt och med en tydlig struktur för rapportering av investeringarnas klimatprestanda. Genom att länka samman uppfyllande av kommunens klimatmål med ekonomiska incitament bedöms också ägandeskap för klimatomställningen stärkas i hela kommunkoncernen.

Kommunen avser att:

- utreda förutsättningar för långsiktiga klimatsatsningar i kommunens mål och budget och investeringsplaner.
- utveckla arbetet med att beskriva samhällsekonomiska effekter av klimatinvesteringar.
- utveckla rapporteringen kopplat till ramverket för hållbarhetslänkade obligationer.

3.6. Digitalt stöd för genomförandet

Digital transformation ger Uppsala kommun möjlighet att hantera utmaningar och omvärldens förväntningar genom att erbjuda en effektiv och innovativ välfärd. Detta uttrycks genom den politiska visionen att göra Uppsala till en av Europas mest digitala platser år 2050.

Uppsala kommun arbetar med en rad digitala verktyg för planering, modellering, beräkning och visualisering som stöd i genomförandet av klimatomställningen⁹. De digitala verktygen används för att visualisera lägesbilder och scenarier, i uppföljning, för teknisk försörjningsplan i samverkan med näringslivet och som ett stöd för att utveckla kommunikationen med invånare. Uppsala har en ambition att fortsätta testa digitala verktyg som stöd i klimatomställningen, inte minst inom stadsbyggnadsområdet. Ett internt samarbete har även inletts för att undersöka möjligheten att etablera en digital tvilling av staden. Under kommunens arbete med översiktsplan har klimatkalkyl använts som verktyg för att bedöma olika utvecklingsscenarier. Det har bland annat bidragit till ökad medvetenhet om komplexiteten i omställningen, synliggjort behovet av kolinlagring och illustrerat utmaningarna som finns kopplat till kompensation för att nå klimatneutralitet. Uppsala deltar även i utvecklingen av digital beräkning och uppföljning av stadsdelars klimatpåverkan i samarbete med IVL Svenska Miljöinstitutet och andra aktörer.

Kommunen avser att:

- Fortsätta testa och utveckla kommunkoncernens verktygslåda med olika digitala verktyg som stöd i styrning, planering, kommunikation och uppföljning av klimatomställning.
- Utveckla och förstärka arbetet med att implementera en sammanhållen digital samhällsbyggnadsprocess där relevant och träffsäker klimatstyrning integreras i hela kedjan från planering till drift och förvaltning.

3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner

I och med att klimatomställningen lyfts än högre på Uppsala kommuns agenda och integreras än mera i våra arbetssätt kan Uppsala dela med sig av sina erfarenheter på olika sätt för andra parter. Det sker genom befintliga kanaler och samarbetsnätverk regionalt, nationellt och internationellt.

Uppsala kommun verkar som innovationsnav för klimatneutrala kommuner i samverkan med STUNS. STUNS fokuserar på hållbar tillväxt i Uppsalaregionen genom att samordna och utveckla innovationsstödssystemet och innovationssystem i Uppsalaregionen samt att bedriva nyskapande och gränsöverskridande utveckling.

⁹ Exempelvis har Uppsala använt modelleringsprogrammet The Low Emissions Analysis Platform (LEAP) som verktyg för att bedöma Uppsala kommuns framtida energianvändning och emissioner av växthusgaser enligt olika scenarion fram till 2050.

Uppsala kommun kommer att fortsätta utveckla samarbetet med andra kommuner i länet (bland annat Enköping¹⁰) tillsammans med STUNS och att även aktivt bedriva samarbete och kunskapsdelning nationellt och internationellt¹¹.

Kommunen avser att:

- i samverkan med bland annat STUNS, Uppsala universitet, SLU och tillsammans med det privata näringslivet, utveckla ledande testbäddar för systeminnovation, samt samverkansorganisationer och metoder för att stödja dessa, i utpekade geografiska områden och strategiska stadsbyggnadsprojekt såsom Rosendal, Ulleråker och Sydöstra stadsdelarna.
- samverka med övriga stiftare av STUNS – Uppsala universitet, SLU, Region Uppsala, Länsstyrelsen och Handelskammaren – för att kontinuerligt sprida och utveckla mötesplatser och processer för samarbete inom miljö, klimat och hållbarhet.
- bidra till innovation och lärande inom cirkulär ekonomi genom Uppsalas deltagande som pilotstad inom EU:s Circular Cities & Regions Initiative.
- stärka Uppsalas position som internationell aktör och driva utveckling i och tillsammans med omvärlden, bland annat genom att strategiskt använda de möjligheter som erbjuds att delta i olika typer av samverkansprojekt som finansieras av EU:s fonder och program.

3.8. Klimatanpassning

Uppsala kommun har arbetat framgångsrikt och systematiskt med att anpassa samhället till det förändrade klimatet idag och i framtiden, men arbetet ska vässas ytterligare. Klimatanpassningsarbetet behöver integreras med arbetet för att minska människans klimatpåverkan och klimatanpassning är en del i kommunens Miljö- och klimatprogram. Flera nämnder har utpekade och övergripande ansvar för kommunens klimatanpassning.

Uppsala har integrerat klimatanpassning i kommunens verksamheter och bolag, enligt principen att insatser ska ske i de verksamheter som berörs och har ansvar för de åtgärder som krävs. Arbetet inriktas på att välja förebyggande åtgärder där källan till problemen så långt som möjligt åtgärdas, att välja åtgärder som minskar eller undviker ökad klimatpåverkan samt välja åtgärder som ger fördelar ur flera aspekter, till exempel i form av mer grönska och en attraktivare stadsmiljö.

Målet för Uppsalas klimatanpassningsarbete är att Uppsala ska vara ett robust samhälle som är anpassat till de klimatförändringar som sker i dag och som inte kan förhindras i framtiden. Uppsala kommun har tagit fram en grönstrukturplan som ska

¹⁰ Enköping ingår i Viable Cities satsning Klimatneutrala städer 2030.

¹¹ Uppsala kommun har bland annat samverkansavtal kopplat till detta med STUNS, Ignite Public, Uppsala Universitet och Sveriges Lantbruksuniversitet.

säkerställa bevarandet av viktiga gröna stråk i staden, som ska inarbetas i översiktsplanen, och även genomfört en förnyad skyfallskartering.

Kommunen avser att:

- fortsätta att arbeta aktivt och systematiskt med klimatanpassning av samhället genom uppföljning av åtgärder i fysisk planering, tillståndsgivning och skyfallsplanering som syftar till att minska översvämningensrisken och lindra effekter av skyfall.
- utreda och utvärdera möjligheten att ta fram etappmål för ett Klimatanpassat Uppsala.
- fördjupa arbetet med en modell för ekologisk kompensation i stadsutvecklingen och utveckla arbetet att säkerställa god tillgång till grönska i staden.

3.9. Klimatsmart mobilitet

Ett nytt Program för mobilitet och trafik och Handlingsplan för mobilitet och trafik antogs kring årsskiftet 2021/2022. Programmet utgår från målet om fossilfria transporter 2030 och 100 % hållbart resande 2050 och innehåller en rad åtgärder för att arbeta mot ökat hållbart resande och fossilfria transporter.

Arbetet för att ställa om till hållbara transporter måste prioriteras högt om målet om att alla resor ska ske med hållbara färdmedel år 2050 ska kunna nås. Denna omställning är en viktig del i arbetet med att minska utsläppen av koldioxid och förbättra luftkvaliteten i Uppsala stad.

Uppsala är en utpräglad cykelstad och har under flera år i rad utsetts till Sveriges bästa cykelkommun, vilket är ett resultat av satsningar på ökad framkomlighet, säkerhet och att skapa incitament för invånare att välja cykel som ett led i ett hållbart resande. Uppsala ska bli en cykelkommun i världsklass och arbetet med att förbättra upplevelsen hos cyklister och att öka andelen som cyklar ska fortsätta. Färdmedelsandelen för cykel ska öka också för att säkerställa en fortsatt hög cykelandel vid utbyggnaden av kapacitetsstark kollektivtrafik. I arbetet med hållbar mobilitet prioriteras gång, cykling och kollektivtrafik samt ökat samnyttjande eller delning av fordon och transporttjänster.

I en av Sveriges största landsbygdskommuner, är också hållbart resande på landsbygderna en central pusselbit där utbyggnaden av infrastruktur för el-laddning och andra hållbara drivmedel är angeläget. Ett exempel på pågående arbete är ett Vinnova-finansierat pilotprojekt som undersöker möjligheten att utforma ett flexibelt och hållbart koncept för att starta arbetshubbar på landsbygden.

Uppsala driver tillsammans med Linköping, Umeå och Trafikverket ett projekt som har som syfte att ta fram en färdplan för mobilitetshubbar för kombinerad och delad

mobilitet. Arbetet sker med finansiering från Vinnova inom utlysningen designfas systemdemonstration.

Kommunen avser att:

- utveckla stadsbyggnadsprocessen med syfte att skapa utrymme och goda förutsättningar för hållbara färdmedel i den fysiska miljön, även under byggskedet.
- snabba på utbyggnaden av infrastruktur för el-laddning och andra hållbara drivmedel.
- se över styrmedel för att öka parkeringen i och användningen av mobilitetsanläggningar.
- ytterligare öka cykelbarheten i kommunen och behålla positionen om att vara en av de främsta kommunerna i Sverige gällande framkomlighet och säkerhet för cyklister.
- arbeta med hållbara arbetsresor och tjänsteresor såväl inom Uppsala kommun-koncern som i samverkan med andra arbetsgivare, där anställda uppmuntras att välja aktiva eller kollektiva resor där det är möjligt.
- fortsätta att utveckla arbetet med mobilitetshus/mobilitetshubbar i stadsutveckling.
- öka möjligheten till ett hållbart och kollektivt resande på landsbygden genom att ha ett dörr-till dörrperspektiv.

3.10. Rapportering och uppföljning

Uppsalas miljö- och klimatprogram är integrerat i kommunens överordnade system för ledning och uppföljning av verksamheten. Kommunstyrelsen gör en fördjupad uppföljning och rapportering av klimat- och miljöarbetet i kommunen i syfte att löpande följa upp och prioritera särskilt viktiga frågor. Det som följs upp är status i beslutade aktiviteter och nyckeltal samt de medskick som kommunens särskilda miljömålsråd lämnar till kommunstyrelsen. Indikatorer för inriktningsmål på klimatområdet¹² inkluderas i Mål och Budget, kommunstyrelsens verksamhetsplan och följs upp i kommunfullmäktiges bokslut.

Genom sitt medlemskap i Uppsala klimatprotokoll åtar sig kommunen att årligen mäta direkta och indirekta klimatutsläpp enligt metodik i Greenhouse Gas protocol (GHG). Klimatutsläppen tillsammans med energidata rapporteras i Klimatprotokollets gemensamma uppföljningsverktyg. Medlemskapet innebär också att Uppsala kommun ska kartlägga och mäta de betydande indirekta utsläppen, vilket betyder att minst två tredjedelar av utsläppen i scope 3 som organisationen har rådighet över,

¹² Utsläpp av växthusgaser som ingår i Uppsalas klimatuppföljningen består dels av utsläpp kopplade till energianvändning i den byggda miljön - el, fjärrvärme, egen uppvärmning, fjärrkyla och processånga - samt utsläpp från det lokala trafikarbetet och arbetsmaskiner. Även icke-energirelaterade utsläpp ingår och kommer från industriprocesser, jordbruk, avfallshantering m.m. Tillägg görs också för Uppsalabornas semester- och affärsresor med flyg, medan utsläpp från varor och livsmedel som Uppsalaborna konsumerar inte ingår. Datan erhålls från en rad olika källor, bland annat SCB och via den nationella emissionsdatabasen.

inkluderas. Under 2022 har detta arbete påbörjats, med sikte på att ha både en kartläggning och upplägg för att löpande följa utsläppen över tid färdigt 2023.

Sedan oktober 2021 finns Uppsalas klimat- och miljöstatistik tillgängligt på hemsidan genom Miljöbarometern. Uppsala kommun följer även upp och återrapporterar arbetet inom Borgmästaravtalet 2030, Race to Zero och WWF One planet City Challenge genom Carbon Disclosure Project (CDP) och Local Governments for Sustainability (ICLEI) globala rapporteringsplattform för städer.

Kommunen avser att:

- ytterligare förbättra kommunens uppföljning på klimatområdet som ett medel för styrning för nya åtgärder, till exempel genom utökad uppföljning av klimatkrav i upphandling.
- vidareutveckla kommunens förmåga att mäta och följa betydande indirekta/konsumtionsbaserade utsläpp (scope 3) över tid.
- utveckla indikatorer och uppföljningssystem för att mäta och öka måluppfyllelsen mot kommunens övergripande miljö- och klimatmål.

4. Viable Cities åtaganden

Innovationsprogrammet Viable Cities genomförs i bred samverkan, för att bidra till att ställa om till klimatneutrala städer 2030 som en del i det svenska åtagandet att uppfylla mål i Agenda 2030 och Parisavtalet. I detta ingår att vara internationella föregångare i städers omställning.

Viable Cities arbetar med en bredd av aktörer på tvärs över vetenskapliga discipliner, branscher och samhällssektorer. Det kopplar samman excellenta forskningsmiljöer med stora och små företag inom en rad branscher samt offentliga verksamheter och civilsamhällesorganisationer.

Inom ramen för den roll som Viable Cities har som strategiskt innovationsprogram kommer programmet att verka för följande::

4.1. Bättre regler

Viable Cities har för avsikt att skapa ett kompetensstöd med tillhörande policylabb för att ge kommunen bättre överblick avseende nuvarande och kommande svensk och europeisk lagstiftning, regler och normer av relevans för städers klimatomställning. Detta innefattar processtöd för förändring av regelverk och normer för att i praktiken underlätta klimatomställningen. Detta kommer i ett första steg att koppla till utvecklingsarbetet kring systemdemonstratorer (se avsnitt 6).

4.2. Innovationer

För att underlätta för kommunen att implementera innovation som påskyndar klimatomställningen, kommer Viable Cities att bidra med kompetensnätverk och processtöd, bland annat genom att engagera andra strategiska innovationsprogram i den fortsatta utvecklingen av Klimatkontrakt 2030, framför allt inom mobilitet, energi, byggd miljö, cirkulär ekonomi, hälsa och digitalisering. Utifrån samarbetsavtalet som finns med det strategiska innovationsprogrammet Drive Sweden kring klimatsmart mobilitet kommer samverkan utvecklas ytterligare med såväl städer som myndigheter kring detta område, inte minst med Trafikverket.

4.3. Samordnad finansiering

Viable Cities kommer på följande sätt understödja kommunens behov av finansiering av klimatomställning och verka för samarbete och synergi mellan myndigheter och andra aktörer som finansierar klimatomställning och hållbar stadsutveckling.

- Viable Cities kommer fortsatt arbeta med Klimatkontrakt 2030 med de 23 städerna och fem myndigheterna som är involverade i detta.
- Viable Cities har genom Rådet för Hållbara Städer startat ett samarbete för att skapa synergi mellan statliga myndigheters bidrag till städernas klimatomställning och Klimatkontrakt 2030. Myndigheterna utvecklar samordningen kring de olika insatser som pågår inom området hållbar stadsutveckling, se 5.3 Samordnad finansiering.
- Viable Cities samarbetar med Kommuninvest och Europeiska Investeringsbanken EIB m fl i syfte att utveckla former för att förstärka den långsiktiga finansieringen av kommunens klimatinvesteringsplan.

Viable Cities arbetar vidare med att utveckla former för klimatinvesteringsplaner för städer med sikte på att stödja samtliga städer i satsningen Klimatneutrala städer 2030.

4.4. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer

Viable Cities samverkar nära med de stödstrukturer som byggs upp kring EUs mission om klimatneutrala städer 2030 – såväl en plattform för EUs mission (EU mission platform, NetZeroCities) som CapaCITIES, ett nätverk av nationella noder, som partnerskapsprogrammet Driving Urban Transitions (DUT).

5. Myndigheternas åtaganden

Myndigheterna åtar sig att samverka inom det strategiska innovationsprogrammet Viable Cities. Myndigheterna bidrar på så sätt till syftet med det missionsdrivna

arbetet att ställa om till klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Klimatkontrakt 2030 innebär att nya arbetssätt behöver utvecklas, såväl mellan olika aktörer och organisationer som mellan olika styrvivåer.

Under 2023 fortsätter myndigheterna utveckla arbetet i det myndighetsövergripande innovationsteamet. En fortsatt dialog med städer och regioner är viktig för att fånga upp behov och bidra till systemomställning. Arbetet innebär en aktiv medverkan i "Transition Lab Forum" som Viable Cities faciliterar, där gemensamma workshops, reflekterande samtal och lärseminarier är en viktig del. Nya arbetssätt kan även bestå i att myndigheterna initierar experiment och pilotprojekt.

Myndigheterna åtar sig att fortsätta det gemensamma arbetet kring följande utveckling under 2023 för att stödja kommunernas klimatomställning:

5.1. Lärande arbetssätt för policyutveckling

Myndigheterna samverkar för att skapa förutsättningar för en proaktiv dialog och lärande kring policyutveckling samt befintligt och kommande regelverk inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning.

Under 2023 utforskar och testar myndigheterna former, exempelvis policylab, för att identifiera hinder och utmaningar inom policy och regelverk för hållbar stadsutveckling och klimatomställning.

Myndigheterna fortsätter att bidra i aktiviteter som främjar utvecklingen av klimatinvesteringsplaner, digitalisering och datadelning, systemdemonstratorer och samverkansprocesser som rör flernivåstyrning.

Under Sveriges EU-ordförandeskap våren 2023 kommer myndigheterna vara involverade i flera av de cirka 150 EU-möten som kommer att hållas i landet. Mötena är arenor för lärande och policyutveckling och städer och regioner är viktiga deltagare. Bland annat planeras diskussioner om EUs urbana agenda om hållbar stadsutveckling och en konferens om Gröna städer.

5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling

Myndigheterna finansierar insatser för forskning, innovation, utveckling och systeminnovation som stödjer en snabbare klimatomställning.

Myndigheternas stöd riktar sig till olika typer av forskning, innovation, tillämpning och demonstration och till viss del investeringsstöd. Stöd tillhandahålls genom öppna utlysningar och andra former så som till exempel beställarnätverk, behovsägarnätverk och innovationsupphandling.

Som en del i omställningsarbetet har myndigheterna¹³ och Viable Cities lanserat en satsning på urbana systemdemonstratorer. Under hösten 2022 genomfördes en första, så kallad designfas inom satsningen. Under 2023 kommer en uppföljande utlysning genomföras. Syftet med satsningen är att skapa en insatsform som tar ett tydligare systemperspektiv på omställningsarbetet.

5.3. Samordnad finansiering

För att skapa bättre framförhållning och samlad information utvecklar myndigheterna löpande samordningen kring de olika insatser som pågår inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning. Arbetet görs inom ramen för flera av myndigheternas befintliga uppdrag och uppgifter exempelvis Rådet för hållbara städer, strategiska innovationsprogram, de nationella forskningsprogrammen för klimat och hållbart samhällsbyggande, och europeiska regionala utvecklingsfonden.

Under 2022 har myndigheterna initierat ett första test med några av städerna för att i dialog utveckla en metod för portföljanslys av myndigheternas samlade finansiering till städer. Innovationsarbetet avser att fortsätta under 2023. Det långsiktiga målet är att arbetet ska bidra i arbetet med städers klimatinvesteringsplaner.

Hållbarstad.se är Rådet för hållbara städers gemensamma webbplats. Under 2023 fortsätter utvecklingsarbetet med webbplatsen dels för att fortsatt synliggöra kommande finansieringsmöjligheter, dels för att göra den mer tydlig och användarvänlig.

5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer

Myndigheterna ingår och arbetar med flera olika europeiska initiativ för att stödja utvecklingen av hållbara städer och samhällen.

I arbetet med att stödja svenskt deltagande i forskningsprogrammet Horisont Europa 2021–2027 ingår att bidra i utformning av utlysningar och aktiviteter samt informera och ge råd till aktörer som planerar att delta i ansökningar i olika europeiska satsningar. Myndigheterna samverkar även i genomförande av EUs regionala utvecklingsfond 2021–2027 med insatserna för hållbar urban utveckling.

Myndigheterna fortsätter medverka i partnerskapet Driving Urban Transitions to a Sustainable Future¹⁴, där utlysningar och andra aktiviteter inom området hållbar stadsutveckling kommer att vara aktuellt under de kommande åren samt

¹³ Vinnova

¹⁴ Energimyndigheten, Formas och Vinnova

EU-kommissionens satsning New European Bauhaus¹⁵, European Urban Initiative (EUI)¹⁶ och Urbact¹⁷

Myndigheterna bidrar även för att utveckla stödjande funktioner för de städer som valts ut att ingå i missionen 100 klimatneutrala städer. Ett exempel är programmet CapaCITIES¹⁸. Genom CapaCITIES initieras och stärks nationella förändringsprocesser för att etablera nationella nätverk och styrningsstrukturer.

6. Strategiska utvecklingsprojekt 2023

Under 2023 kommer följande strategiska utvecklingsprojekt att bedrivas inom Viable Cities Transition Lab i samverkan med övriga kommuner, med syfte att vid den kommande revideringen av Klimatkontrakt 2030 kunna vidareutveckla innehållet i kontraktet.

6.1. Systemdemonstration

Viable Cities utvecklar i samarbete med myndigheter systemdemonstratorer som en ny insatsform för att driva innovation på systemnivå. Detta för att åstadkomma transformation i linje med mission klimatneutrala städer 2030. En systemdemonstrator genomförs för att demonstrera omställning av hela samhällssystem i verklig miljö. En viktig del i insatsformen är en portfölj av insatser där nya lösningar, modeller, initiativ och experiment kopplas ihop till en större helhet. Många aktörer från olika sektorer mobiliseras i syfte att lära för att skala. Systemdemonstratorerna tar sin utgångspunkt i centrala områden i Klimatkontrakt 2030 och är tänkta att bidra till revideringar av kontraktet utifrån insikter från arbetet.

Vinnova och Viable Cities har tillsammans under 2022 inlett en designfas för att utforska hur systemdemonstratorer kan bli ett kraftfullt verktyg för omställningen till klimatneutrala städer. I samverkan med ett antal städer har sex konsortier inlett designfasen hösten 2022. Under 2023 planeras en utlysning för etableringsfas med ambitionen om att möjliggöra för ett antal systemdemonstratorer i Sverige. Parallellt planeras för fyra systemdemonstratorer i Bogotá (Colombia), Bristol (Storbritannien), Curitiba (Brasilien) och Makindye Ssabgabo (Uganda) inom Climate Smart Cities Challenge tillsammans med UN-Habitat. Ambitionen är att under 2023 stärka erfarenhetsutbytet mellan systemdemonstratorer nationellt och internationellt.

¹⁵ New European Bauhaus lyfter fram betydelsen av estetiska, sociala och kulturella värden i den gröna omställning.

¹⁶ European Urban Initiative, är en hub för hållbar stadsutveckling på EU-nivå. EUI ska erbjuda stöd till städer för att förbättra och öka sin kapacitet i att utforma strategier, policyer och projekt för hållbar stadsutveckling. (urban-initiative.eu).

¹⁷ Urbact är ett europeiskt samarbetsprogram för utbyte och lärande inom hållbar stadsutveckling, Tillväxtverket.

¹⁸ Energimyndigheten och Viable Cities deltar.

6.2. Konkurrenskraft och finansiering

En grundtes i missionsdriven innovation är att staten och offentliga organisationer på olika nivåer i samhället tar en aktiv roll i att samskapa och omforma marknader i samspel med näringslivet och andra samhällsaktörer som akademi och civilsamhälle. En stark mobilisering för omställning till klimatneutralitet kan ge förutsättningar för företag i Sverige att utveckla nya affärsstrategier som ger konkurrenskraft genom att driva en omställning till ett klimatneutralt och hållbart samhälle. Detta är avgörande för Sveriges ambition att vara världens första fossilfria välfärdsland och vårt klimatpolitiska ramverk. Under 2023 kommer Viable Cities att ytterligare förstärka samverkan med näringslivet för att kraftsamla för omställning. Det kommer att ske på flera nivåer. Inte minst genom samverkan med initiativ som Fossilfritt Sverige och Omställningslyftet. Likaså kommer utveckling ske för att förstärka den lokala mobiliseringen av företag i Klimatkontakt 2030 att utforskas.

Ett centralt inslag i Klimatkontrakt 2030 är att skapa en klimatinvesteringsplan med ett brett perspektiv på vilka investeringar som behöver ske för att åstadkomma klimatomställningen till 2030 i en stad (i betydelsen ett bredd av aktörer inklusive medborgare, civilsamhälle, företag, akademi och offentliga organisationer). I genomsnitt bedöms kommunen själv ha rådighet över cirka 15 procent av de investeringar som behövs. Ett angeläget arbete är att samla rätt aktörer från näringsliv (inklusive finansiell sektor), offentliga aktörer och civilsamhälle för att få till stånd nödvändiga investeringar och omrikta finansiella flöden för att ställa om till klimatneutralitet och samtidigt säkra mervinster av klimatomställningen som arbetstillfällen, ökad hälsa, inkludering och attraktiva livsmiljöer. Även upphandling är ett centralt inslag här. Viable Cities arbete kommer att fortsätta under 2023 för att säkra mobilisering av investeringar och utveckla metoder för klimatinvesteringsplaner.

6.3. Medborgarengagemang

Nuvarande samhällsutmaningar innebär att flera kriser sammanfaller med klimatkrisen. Det gäller bl a pandemin, kriget i Ukraina, kriser vad gäller energi, mat, råvaror och kritiska mineraler, biodiversitet och demografi. Detta innebär samtidigt en demokratisk utmaning där växande andelar av befolkningen känner sig utanför.

Detta ökar behovet av satsningar som syftar till inkludering och att sätta medborgarna i centrum för omställningen till klimatneutralt och hållbart samhälle, bl.a. genom nya former för medborgarinvolvering (exv. medborgarråd) och utveckling av attraktiva livsmiljöer (exv. New European Bauhaus). Viable Cities kommer under 2023 att vidareutveckla samarbete med städer, myndigheter och andra aktörer för att skapa förutsättningar för medborgarengagemang i klimatomställningen. Inte minst genom utveckling av nya former av medborgarinvolvering i lokala klimatkontrakt och samspel med europeiska satsningar på området.

6.4. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt

EU sjösatte i oktober 2021 fem missioner för ett nytt och innovativt sätt att arbeta tillsammans och förbättra människors liv i och utanför Europa. De fem s k uppdragen ska tackla stora samhällsutmaningar som hälsa, klimat och miljö och formulerar ambitiösa och tidsatta mål som ska nås till 2030. Ett av dem är 100 klimatneutrala och smarta städer – med och för medborgarna (kallad Cities Mission) som är en viktig del i att leverera Europas gröna giv med sikte på en klimatneutral kontinent 2050. Detta innebär en väsentlig förstärkning av det svenska arbetet med mission klimatneutrala städer 2030 och med Klimatkontrakt 2030 som verktyg för detta.

Under 2023 sker utvecklingsarbete för att ytterligare stärka kopplingen mellan det svenska och europeiska arbetet med mission klimatneutrala städer 2030. Det sker inom en rad initiativ som involverar såväl städer, myndigheter som Viable Cities som program. Exempel är NetZeroCities (som är en plattform för genomförande av Cities Mission, med utvecklingsarbete kring bl a Climate City Contract och Climate Investment plans), partnerskapet Driving Urban Transitions, CapaCITIES, New European Bauhaus m fl. New European Bauhaus-initiativet lanserades av EU-kommissionen i januari 2021, och kopplar samman EUs gröna giv med vår byggda miljö. I genomförandeplanen för Cities Mission pekar EU-kommissionen på att EUs Climate City Contract ska möjliggöra medverkande städer att integrera och stärka värden och principer i New European Bauhaus-initiativet i sina planer för klimatneutralitet. Arbetet kring New European Bauhaus sker i samverkan med Boverkets (Rådet för hållbara städer) regeringsuppdrag att samordna Sveriges medverkan i New European Bauhaus.

En fortsatt utveckling av det globala samarbetet kring klimatneutrala städer 2030 kommer att ske. Detta tar framför allt utgångspunkt i ett flertal redan pågående arbeten, till exempel kopplat till det svenska ordförandeskapet i EU under våren 2023 och fortsättningen av Climate Smart Cities Challenge i de fyra städerna utanför EU i samarbete med UN-Habitat.

7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering

Viable Cities och kommunen är överens om att genomföra en årlig uppföljning av kommunens resultat inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Viable Cities tar fram underlag för en årlig uppföljning på kommunal och nationell nivå.

7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen

Under 2022 har Uppsala kommun antagit ett reviderat miljö- och klimatprogram. I och med det har kommunens övergripande klimatmål reviderats för att ligga i linje

med uppdraget i kommunens Mål och Budget om att öka takten i klimatomställningen så att minskningen av växthusgasutsläpp i Uppsala från 2021 ska vara 10–14 % per år fram till 2030. Detta innebär att målet om en fossilfri välfärdskommun 2030 och klimatpositivt 2050 har skärpts till Klimatneutralt Uppsala 2030 för klimatpositivt Uppsala senast 2050. Dessutom har det nya övergripande målet Klimatanpassat Uppsala tillkommit. Miljö- och klimatprogrammet har också fått en handlingsplan för 2022–2025 med åtgärder som bidrar till att öka takten i klimatomställningen. Ett program för mobilitet och trafik med tillhörande handlingsplan har också antagits under 2022 samt en ny avfallsplan Program för ett cirkulärt Uppsala utan avfall antagits.

I kommunens Mål och Budget 2023 med plan för 2024–2025 (som formellt antas i december) har tidigare nio inriktningsmål gjorts om till fyra fokusmål varav ett är att Uppsala ska leda klimatomställningen. Nytt för nästa års Mål och budget är att en koldioxidbudget ska aktiveras för att säkerställa tillräckliga åtgärder för att växthusgasutsläppen ska minska i den takt som krävs för att ligga i linje med Parisavtalets åtagande. Från 2021 ska minskningen i Uppsala vara 10–14 procent per år till 2030. Koldioxidbudgeten ska tillämpas för att minska de kommunala verksamheternas egen klimatpåverkan och löpande följa upp takten i utsläppsminskningar i kommunen som geografiskt område. Dessutom läggs tydligare fokus på att kommunen ska verka för lägre påverkan bland Uppsalas alla invånare och företag genom samhällsplanering och gemensamt åtgärdsarbete med samhällets aktörer samt genom att uppmuntra invånarnas engagemang. Ett särskilt uppdrag om att snabba på utbyggnaden av infrastruktur för el-laddning och andra hållbara drivmedel har tillkommit, liksom uppdrag som innebär ett ökat fokus på invånarnas delaktighet i Uppsalas utveckling.

Under 2022 har viktiga förflyttningar gjorts inom en rad områden som avspeglas i klimatkontraktets revidering. Uppsala har blivit utvald till pilotstad för cirkulär ekonomi av EU:s Circular Cities & Regions Initiative och kraftsamlar inom ramen för detta för att öka återbruk och cirkulära affärsmodeller inom bland annat bygg och anläggning. I stadsbyggnadsprocessen har verktyg för att utvärdera klimatpåverkan av stadsbyggnadsprojekt utvecklats och arbete pågår för minskad klimatpåverkan i anläggningsprojekt. Med stöd av Fossilfritt Sveriges program Klimatledarprogram pågår arbete med klimatpositiv stadsutveckling i Ulleråker och Rosendal, med stöd av den färdplan för bygg och anläggning som togs fram inom projektet Klimatfärdplan Uppsala – Klimatneutralt 2030 & Klimatpositivt 2050. I projektet Klimatneutrala Uppsala har bland annat innovativa metoder för att engagera kommunens invånare i den långsiktiga klimatomställningen testats. Verksamheten inom Uppsala klimatprotokoll utvecklas för att ytterligare bidra till ökad takt i klimatomställningen och Uppsala kommun har ökat sitt engagemang i och nyttjande av samverkansarenor för klimatomställningen.

7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen

Sedan revideringen 2021 sammanställer klimatkontraktet kommunens viktigaste styrning inom klimatområdet och prioriterade aktiviteter för kommande år, vilket bidrar till att tydliggöra kommunens ambitioner och inriktning. Revideringen av miljö- och klimatprogrammet under året har också visat att harmoniserad styrning på klimatområdet underlättar arbetet. I processen med att revidera klimatkontraktet tydliggörs också förflyttningar under det senaste året vilket ger kraft till klimatomställningsarbetet. Samtidigt finns ett stort behov av långsiktiga satsningar, vilket kan göra det svårt att utvärdera kommunens åtaganden i klimatkontraktet på årsbasis.

Revideringen av klimatkontraktet 2021 hade ambitionen att ge större genomslag för klimatkontraktet i organisationen. Fortfarande råder dock stor osäkerhet om hur klimatkontraktet relaterar till annan styrning inom kommunen och om hur klimatkontraktet ska användas. För att få ökat genomslag bedöms en längre process behövas, både kopplat till förankring inom tjänstemannaorganisationen och politisk förankring. Processen behöver också utvecklas för att få tydligare samverkan mellan klimatkontraktets olika parter.

Med det politiska målet om att öka takten i klimatomställningen tydliggjordes ansvar i hela kommunens verksamheter att verka för minskade utsläpp. Det har inneburit att klimatfrågorna tydligare knyts till den ordinarie verksamheten. 2022 är andra året som uppdraget om att öka takten i klimatomställningen finns i kommunens Mål och budget, och engagemanget och genomslaget inom organisationen har ökat varje år. För att nå utsläppsmålen behövs dock det gemensamma arbetet fokuseras och systematiseras ytterligare.

7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities

Under 2022 har ett omfattande arbete gjorts för att ge goda förutsättningar för alla 23 signerande städer att fördjupa sitt arbete med mission klimatneutrala städer 2030, då 14 städer tillkommit i oktober 2021. Vidareutveckling har gjorts av plattform för snabbare lärande genom Viable Cities Transition Lab Forum, City Labs, Klimatfrukostar och en rad olika format för möten mellan städer och myndigheter och andra aktörer. Vidare har samspelet med de signerande myndigheterna utvecklats för att fördjupa processen med Klimatkontrakt 2030 ytterligare. Viable Cities har även bidragit med underlag till regeringsuppdraget om lokal och regional klimatomställning som är ett av underlagen till regeringens kommande klimatpolitiska handlingsplan.

Under året har arbetet intensifierats för att utveckla praktiska och forskningsbaserade verktyg och metoder för klimatinvesteringsplaner. En första prototyp av ett beräkningsverktyg finns sedan i oktober tillgängligt för samtliga 23 signerande städer. Under året har också konceptutveckling kring systemdemonstratorer fortsatt och

under hösten har en designfas av en helt ny satsning lanserats i samarbete mellan Vinnova och Viable Cities som involverar ett flertal städer.

Under 2022 har Viable Cities ansvarat för ett regeringsuppdrag, Thriving North (stöd till innovationsarbete inom hållbar stads- och samhällsutveckling i Norrbotten och Västerbotten). En första prototyp av ett regionalt klimatkontrakt utvecklats med en arbetsgrupp med representanter från regionerna och länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten. Vidare har en plattform initierats för regional samhällsomställning i norra Sverige. Plattformen, med namnet Thriving North, bärs nu vidare av fler aktörer i de fyra norra regionerna.

EUs arbete med mission klimatneutrala städer 2030 har intensifierats under året. I september 2021 lanserades mission Klimatneutrala städer 2030 som en av de fem missionerna. Då inbjöds städer över hela Europa att göra en intresseanmälan att bli föregångare i omställningen till klimatneutralitet. Så mycket som 377 städer anmälde intresse. I juni 2022 valdes 112 städer ut för att bli pionjärer i klimatomställningen, varav 100 inom EU och 12 i associerade länder. Av dessa 112 finns sju svenska städer som återfinns bland de 23 som signerar Klimatkontrakt 2030.

Den europeiska plattformen NetZeroCities har under det senaste året inlett arbetet med att stödja implementeringen av mission klimatneutrala städer 2030 inom EU. Inte minst för att underlätta omställningen i de 112 städerna. Viable Cities medverkar i arbetet. NetZeroCities håller nu på att utforma ett klimatkontrakt för städer i hela EU som verktyg för snabbare klimatomställning. Här är klimatinvesteringar en viktig del.

Två nya kompletterande initiativ har initierats under 2022 som ska stötta mission klimatneutrala städer 2030 i EU. Det första är partnerskapet Driving Urban Transitions där Viable Cities deltar tillsammans med Vinnova, Energimyndigheten och Formas från Sverige. Här sker samarbetet med nationella aktörer från ett stort antal länder. Framför allt handlar det här om finansiering av internationella satsningar inom tre områden som kan bidra till snabbare klimatomställning: energipositiva stadsdelar, cirkulär urban ekonomi och 15-minutersstaden. Det andra är initiativet CapaCITIES. Detta EU-samarbete syftar till att underlätta etableringen av nationella strukturer för att möjliggöra klimatomställningen i städer liknande Viable Cities i Sverige och CitiES2030 i Spanien.

Den globala innovationstävlingen Climate Smart Cities Challenge har under året gått in i en ny fas och team av företag och organisationer arbetar nu i de fyra städerna utanför EU i samarbete med UN-Habitat.

7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna

Arbete inom myndigheternas Innovationsteam

Under 2022 har myndigheterna i Klimatkontraktet fortsatt utveckla arbetet inom sitt innovationsteam. Teamet har bland annat sammanställt en överblick av myndigheternas olika stödformer och finansieringsinstrument och medverkat till att utlysningar som rör klimatomställning och hållbara städer kontinuerligt publiceras på webbplatsen Hållbarstad.se.

Innovationsteamet har medverkat i Viable Cities Transition Labs och deltagit i workshops och möten i syfte att lära mer om städernas klimatinvesteringsplaner och myndigheternas roll i arbetet. Tillsammans med några av städerna har innovationsteamet testat att utveckla stöd och former för analys av myndigheternas gemensamma finansiering (bl a olika forskning- och innovationsprogram, stadsmiljöavtal) de senaste fem åren. Syftet är att arbetet på sikt ska bidra till åtaganden om samordnad finansiering och städernas arbete med klimatinvesteringsplanering.

I myndigheternas löpande arbete finns många åtgärder och initiativ som har betydelse för städernas arbete med klimatomställning. Att samla och informera om dessa är en viktig uppgift för myndigheterna. Nedan följer ett urval som stöder eller på annat sätt berör städerna.

Stöd till forskning, innovation och utveckling

Under året har myndigheterna genomfört flera utlysningar i syfte att underlätta omställningen i städer.

Vinnova har i samarbete med Viable Cities bland annat genomfört utlysningen Designfas av urbana systemdemonstratorer. En uppföljande utlysning sker våren 2023, Andra exempel från Vinnova är Hållbar tillgänglighet i hela Sverige, om mobilitet i glesbygd, i samarbete med Drive Sweden och Viable Cities, Civilsamhällets lösningar för klimatomställning, samt Innovationer för en minskad elanvändning i samarbete med Energimyndigheten.

Tillväxtverket har haft utlysningar från Europeiska Regionala utvecklingsfonden, Ta fram lokal strategi för Hållbar urban utveckling, och utlysningen Driva plattform för samverkan och erfarenhetsutbyte. Staden som nav för grön och digital omställning är en satsning inom Omställningslyftet som också finansieras av Regionalfonden. Satsningen syftar till att ta fram nya praktiska arbetssätt för att arbeta med systeminnovation för lokal, grön omställning.

Formas har genomfört utlysningen Klimatneutrala och inkluderande kommuner för att öka kommuners kapacitet och förmåga att påskynda omställningsarbetet mot klimatneutralitet som kännetecknas av social inkludering och jämlika livsvillkor. Inom det nationella forskningsprogrammet för hållbart samhällsbyggande har

Formas genomfört en utlysning på Forskarskolor för hållbart samhällsbyggande. Forskarskolorna syftar till att stärka kompetens- och kunskapsutvecklingen och är alla tydligt tvärvetenskapliga, praktiktäna och utmaningsdrivna. Flera kommuner ingår i forskarskolorna. Formas finansierar även varje år många forsknings- och innovationsprojekt inom miljö, samhällsbyggnad och areella näringar i flertalet nationella och internationella utlysningar.

I Trafikverkets utlysningar om Stadsmiljöavtal kan kommuner och regioner söka stöd som leder till en ökad andel persontransporter med kollektivtrafik eller cykeltrafik och hållbara godstransportlösningar.

Energimyndigheten har genomfört utlysningar inom följande program som är relevanta för hållbara städer och samhällen, Människa, Energisystem och samhälle, Spara och Bevara, Design för energieffektiv vardag, Transporteffektivt samhälle samt E2B2, Energieffektivt byggande och boende, Forskarskola Energisystem samt Biobaserat samhälle-Bio+.

Energimyndigheten finansierar sedan många år beställargrupper och nätverk för att skapa en plattform för nära samverkan mellan branschaktörer och staten i syfte att minska energianvändningen i byggnader. Energimyndigheten finansierar även den kommunala och energi- och klimatrådgivningen som riktar sig till hushåll och privata aktörer.

Impact Innovation är namnet på nästa generation strategiska innovationsprogram. Utlysning för förberedelseprojekt öppnades under året. En av de tre inriktningarna är Attraktiva och välfungerande samhällen, där inte minst städer är en viktig målgrupp.

På ett internationellt plan utlyser Formas, Energimyndigheten och Vinnova tillsammans medel så att aktörer verksamma i Sverige kan delta i internationella forsknings- och innovationsprojekt som tar sig an urbana utmaningar inom det europeiska partnerskapet Driving Urban Transition (DUT). I första utlysningen ingår 27 länder. På ett övergripande plan adresserar partnerskapet frågor om energi, mobilitet och resursanvändning i en urban kontext.

Myndigheters arbete och särskilda regeringsuppdrag

Energimyndigheten har arbetat tillsammans med Tillväxtanalys, Trafikanalys och Länsstyrelsen i Uppsala län för att ta fram underlag till regeringens nästa klimathandlingsplan. I uppdraget om lokal och regional klimatomställning genomfördes ett stort antal dialoger med kommuner, regioner, myndigheter, forskningsaktörer, näringsliv och andra relevanta aktörer ligger till grund för hindersanalysen och de förslag till styrmedel eller åtgärder som presenterades. På Energimyndigheten pågår en stor mängd uppdrag relaterade till elektrifieringsstrategin, energieffektivisering och trygg energiförsörjning samt uppbyggnaden av ett nationellt centrum för koldioxidavskiljning och lagring (CCS).

Klimatkontraktmyndigheterna ingår även som fem av 14 medlemmar i Regeringens Råd för hållbara städer. I mars 2022 fick rådet ett förlängt och ändrat uppdrag med tydligare fokus på att arbeta mot mål 11 Hållbara städer och samhällen i Agenda 2030. Flera av myndigheterna har medverkat i Boverkets koordineringsuppdrag inom nytt europeiskt Bauhaus (NEB). Ett exempel är utlysningen Idéer för framtidens Kiruna, Gällivare, Boden, Luleå, Skellefteå och Umeå – idéskisserna klara i projektet Visioner: i norr – Hållbar Stad (hallbarstad.se).

Trafikverkets kunskapsforum – Arena transporteffektiv stadsmiljö är en del av ett regeringsuppdrag (2019–2022) om att genomföra informations- och kunskapshöjande åtgärder för omställning av transportsektorn till fossilfrihet. Ett forsknings- och innovationsprogram för Geofencing som finansieras av Trafikverket och drivs av Closer på Lindholmen samlar nödvändiga aktörer inom samhälle, näringsliv och akademi för att tillsammans ta fram lösningar som ska främja användningen av geofencing i styrning av transportsystemet.

Ett axplock av arbeten som berör utveckling av systeminnovation är Utvecklade arbetssätt och processer för ökade synergier mellan regionala, nationella och internationella innovationsinsatser, Systeminnovation i städer, (Vinnova), Stärka det regionala arbetet med hållbar utveckling (flera myndigheter), bidra till kommande diskussioner om EUs urbana agenda (Formas) samt Vinnovas satsning på att stödja städernas förmåga att leda och organisera innovation, bl a genom det följeforsknarnätverk som i snart 10 år följt utvecklingen av satsningen Innovationsplattformar för hållbara städer, och projektet Accelerera som utvecklar och erbjuder stöd för innovationsledning i kommunerna enligt ISO-standard.

Ny myndighet bland signatärerna

Naturvårdsverket har beslutat att signera Klimatkontrakt 2030 i december 2022 och kommer därmed att fortsatt vara delaktiga i processen.

8. Kontraktet

Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, så som de formuleras ovan, ska gälla för 2023. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Klimatkontrakt 2030

Mellan Uppsala kommun, myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket,
Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

Stockholm den 8 december 2022. Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, så som de formuleras ovan, ska gälla för 2023. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Erik Pelling

kommunstyrelseordförande,
Uppsala kommun

Olga Kordas

programchef,
Viable Cities

Robert Andrén

generaldirektör,
Energimyndigheten

Darja Isaksson

generaldirektör,
Vinnova

Johan Kuylenstierna

generaldirektör,
Formas

Elisabeth Backteman

generaldirektör,
Tillväxtverket

Roberto Maiorana

generaldirektör,
Trafikverket

Björn Risinger

generaldirektör,
Naturvårdsverket

Bilaga 1 – länkar till dokument

Nedan finns länkar till de mest relevanta dokumenten i relation till Klimatkontrakt 2030 för Uppsala.

Länkar till relevanta dokument

[Förslag till mål och budget 2023 med plan för 2024-2025](#)

[Uppsalas policy för hållbar utveckling](#)

[Miljö- och klimatprogram](#)

[Handlingsplan för Miljö- och klimatprogram 2022-2025](#)

[Översiktsplan Uppsala \(antagen 2016\) \(under revidering\)](#)

[Energiprogram 2050](#)

[Avfallsplan – program för ett cirkulärt Uppsala utan avfall](#)

[Handlingsplan för Avfallsplan](#)

[Handlingsplan för digital transformation](#)

[Program för mobilitet och trafik](#)

[Handlingsplan för mobilitet och trafik](#)

[Uppsala klimatprotokoll](#)

[Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle – STUNS](#)

[Så arbetar vi med hållbarhet](#)

[Så arbetar vi med Miljö och klimat](#)

[Miljöbarometern](#)